

datum 28 april 2015
versie 02
auteur Peter Kuenzli

Regionale organisatie Overheidsdienst Groningen

Advies voor kwartiermaker Hans van der Vlist en de beoogde Nationaal Coördinator Groningen (NCG) over de met het oog op een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen noodzakelijk regionale organisatie invulling voor het nog op te stellen Organisatiebesluit (OB)

1 Context: de regionale opgave en missie van de overheidsdienst

In 1959 wordt een zeer groot gasveld ontdekt onder Groningen. Van de 2800 mld. m³ gas is in 2015 reeds 2100 m³ gewonnen. Vanaf 1991 zijn er 854 aardbevingen veroorzaakt door deze gaswinning. Op 16 augustus 2012 is er in Huizinge een zware aardbeving (schaal 3,6 op de schaal van Richter) die zeer veel schade veroorzaakt. In de 9 gemeenten in de kern van het aardbevingsgebied heeft 52,4% schade. In Loppersum is dat 66,7%.

Op 30 september 2014 treft aan aardbeving (schaal 2,8 op de schaal van Richter) ook de steden Groningen en Hoogezand Sappemeer. Het aardbevingsgebied en de impact van de aardbevingen breiden zich daarmee enorm uit (in aantallen getroffen mensen, gebouwen en mogelijke veiligheidsrisico's).

De verwachting is dat de frequentie en de kracht van de aardbevingen zullen toenemen. (brief Min. EZ 16/12/2014 Winningsbesluit).

Bij de aanpak van het aardbevingsgebied hebben we te maken met zeer veel onzekerheden over de omvang en sterkte van de bevingen, de invloed van de opbouw van de ondergrond, de versnellingen op maaiveld niveau, de sterkte van de bebouwing en de te hanteren normen bij het bouwkundig versterken.

Het afgelopen jaar zijn de eerste inzichten ontstaan over de impact van de versterkingsopgave.

In de Stuurgroep Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) van 12 november 2014 is een eerste versie gepresenteerd van de nieuwe NPR 9998. Deze NPR zal na vaststelling de grondslag vormen voor het ontwerpen van nieuwe en het versterken van bestaande constructies, rekening houdend met de kracht van mogelijke in Groningen optredende aardbevingen en de daaruit resulterende piekgrondversnellingen (PGA Peak Ground Acceleration). De NPR zal worden vastgesteld na consultatie medio 2015. Toepassing

van de NPR is niet afdwingbaar. Dat zal pas zo zijn wanneer de normen zijn opgenomen in het Bouwbesluit. Dit proces neemt enige jaren. Op grond van de NPR zullen zeer ingrijpende bouwkundige versterkingsmaatregelen noodzakelijk zijn met een zeer ernstige impact op de persoonlijke levenssfeer voor bewoners en ondernemers. Onder meer is voor een groot deel van de te versterken voorraad gebouwen herhuisvesting plaatsvinden gedurende de uitvoering.

Met de uitbreiding van het aardbevingsgebied neemt ook de opgave sterk toe.

De Commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen ging in zijn rapportage van november 2013 nog uit van 67.361 te versterken objecten (waarvan 60.978 woningen) in 9 gemeenten. In de Impact assessment NPR van 18 december 2014 wordt aangegeven dat 312.000 bouwwerken binnen de buitenste contour van 0,1 g (PGA) vallen waarvan 190.000 woningen. De commissie geeft aan dat tussen de 35.000 en 100.000 woningen niet aan de voorlopige NPR normen voldoen. De 35.000 ondergrens is gebaseerd op optimistische aannames zowel voor de kracht en de duur van de piekgrondversnellingen als voor de sterkte van de bebouwing. Het versterken van 35.000 woningen tot het niveau van de NPR gaat € 5.5 mld. kosten. (ca. € 157.000/woning). Bij nieuwbouw zullen de nieuwe normen tot 0-15% meerkosten leiden. Als gevolg van de NPR en onzekerheid komen in de stad Groningen een groot aantal grote bouwprojecten stil te liggen met aanzienlijke vertraging schade voor de opdrachtgevers.

Uit een in opdracht van Provincie Groningen uitgevoerde Technische Impact analyse (Van Rossum Raadgevend Ingenieurs 21 maart 2015) blijkt dat de hogere appartementengebouwen het meest kritisch zijn. Van Rossum schat dat ca. 170.000 objecten in hoge mate niet voldoen aan de NPR waarvan ruim 80.000 eengezinswoningen en ruim 70.000 meergezinswoningen. Dit is een veel hoger getal dan de Impact Assessment van de NPR die de meergezinswoningen niet had meegenomen. De bevindingen van Van Rossum worden op 2 april 2015 onderschreven door de voorzitter van de NPR commissie.

Aldus is een opgave geschetst van een enorme omvang en complexiteit. Met een directe bedreiging van de veiligheid van de bevolking van Groningen in een omstandigheid (Rapport Veiligheidsraad) dat de afgelopen jaren die veiligheid geen rol heeft gespeeld.

Met de conclusies van de Onderzoeksraad voor Veiligheid is het onontkoombaar dat tempo en effectiviteit van het weer veilig maken van het gebied nu de hoogste prioriteit zal moeten krijgen in samenhang met het bieden van een gedragen en inspirerend perspectief voor de regio als geheel.

De uitdaging waarvoor de overheidsdienst staat is van een potentiële ramp voor het gebied een kans te maken. Een zodanige aanpak dat het gebied sterker dan ooit op eigen kracht verder kan.

In het aanvullend akkoord over de aanpak van het aardbevingsgebied Groningen van 9 februari 2015 hebben de overheden besloten tot het opzetten van een Overheidsdienst Groningen (OG) teneinde:

- Een publiek ontwikkelingsperspectief en kader te beiden voor de aanpak;
- De inzet van alle betrokken overheden te versnellen, verbreden en intensiveren;
- Prioritering en kaderstelling aan te geven naar NAM/CVW
- Te zorgen voor bekostiging integrale en meerjarig programma door rijk/NAM
- De publieke governance op orde te brengen
- Het lokaal bestuur te faciliteren
- De participatie en ondersteuning van bewoners, ondernemers en maatschappelijke partijen te regelen

De dienst valt onder rijksverantwoordelijkheid en zal worden geleid door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De dienst werkt op basis van een meerjarig programma “Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2015 - 2025” met een door het parlement vastgestelde meerjarige begroting. Dit programma is nog in ontwikkeling. De dienst sluit daarbij aan op tal van plannen die in de regio met veel draagvlak zijn gemaakt en wil die versnellen, verbreden en intensiveren door ze te voorzien van sturing en samenhang en toereikende middelen. De OG kan getypeerd worden als een publieke regieorganisatie.

De missie voor OG zou dan als volgt kunnen worden geformuleerd:

“De OG reguleert, regisseert en faciliteert in dialoog met alle maatschappelijke stakeholders een duurzame versterking en vernieuwing van het aardbevingsgebied opdat deze regio weer veilig en sterker dan ooit een nieuwe balans vindt tussen gaswinning en een versterkte gebiedsidentiteit met nieuwe economische kansen en een leefbare en aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving.”

De overheidsdienst kiest daarbij voor een holistische aanpak. Daarbij wordt voortgebouwd op de ervaringen die zijn opgedaan met de dorps- en stadsvernieuwing in Nederland en later ook bij o.m. de wederopbouw van Roombeek. Daar hebben we geleerd dat een effectieve aanpak alleen lukt met een betekenisvolle participatie van bewoners en ondernemers en bovendien dat een fysieke aanpak (“de stenen”) moet worden aangevuld met een sociaal-culturele en economische aanpak teneinde werkelijke duurzame verbeteringen tot stand te brengen.

Willen we weten welke organisatie nodig is, dan moeten we eerst weten welke strategie de OG wil voeren, welke doelen zij zicht stelt en hoe zij die wil bereiken. Een organisatie is een middel om de beoogde doelen en resultaten te behalen in het beoogde tempo en met de beoogde coalities met anderen.

Deze notitie is daarom als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2: Doelen en waarden van de Overheidsdienst Groningen (OG)
- Hoofdstuk 3: De ontwikkelstrategie van de OG
- Hoofdstuk 4: Uitwerking van de aanpak “Heft in eigen hand” en de aankoop
- Hoofdstuk 5: Versnellen, verbreden en intensiveren
- Hoofdstuk 6: Taken en bevoegdheden
- Hoofdstuk 7: Structuur van de overheidsdienst en personele omvang
- Hoofdstuk 8: Werving en selectie en profielen van de directeuren Den Haag en Groningen
- Hoofdstuk 9: Opbouw organisatie en transitie
- Hoofdstuk 10: Nader uit te werken

2 Doelen en waarden van de overheidsdienst

De doelen van de overheidsdienst hebben betrekking op een brede fysieke, sociaal/culturele en economische aanpak van het gebied naar analogie van de stedelijke vernieuwing en zullen verder worden uitgewerkt in de contouren van het meerjarig programma “Aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen” dat met de noodzakelijke bekostiging uit de rijksbegroting in september gereed is en verder zal worden uitgewerkt tot voorjaar 2017.

Onder dit programma en de doelen liggen een aantal wezenlijke waarden voor de overheidsdienst en de bestuurders en medewerkers die deze overheidsdienst dragen.

Dat zijn het bieden van:

- Veiligheid
- Keuzevrijheid
- Perspectief

En het:

- Behouden en versterken van schoonheid
- Herstellen van vertrouwen in de overheid

Deze waarden zullen hierna verder worden uitgewerkt.

Veiligheid

Bij de huidige aanpak is er in het gebied één uitvoeringsorganisatie, het Centrum voor Veilig Wonen (CVW), aangestuurd door de NAM (die ook zelf nog uitvoeringstaken heeft zoals de schadeafhandeling van complexe gevallen en de voorbereiding van de versterking van de scholen). Het CVW heeft de opdracht om in 2015 te zorgen voor 3000 en vanaf 2006 voor 5000 versterkte woningen per jaar.

Volgens het Businessplan 2015 van het CVW is er een programma voor 3000 woningen dat is opgebouwd uit versterkingen (maatregelen rijtjeshuizen 899 + maatregelen huizen en scholen 242), inspecties en het vergroten van de veiligheid door maatregelen aan High Risk Building Elements (HRBE 840).

Er is sprake van een grote begripsverwarring als het gaat om de bouwkundige maatregelen gericht op veiligheid. (Veilig maken, veiliger maken, veiligstellen, bouwkundig versterken 6 niveaus L0 tot en met L6, preventief versterken). Niet zonder reden geeft de Dialoogtafel aan dat drie termen alle bouwkundige ingrepen omvatten:

1. Veiliger maken: alles wat nodig is om op korte termijn, tijdelijk, acute veiligheidsrisico's weg te nemen van aanpakken van HRBE tot en met stutten van huizen en uithuisplaatsingen;
2. Bouwkundig versterken: alle bouwkundige ingrepen in draagconstructie of fundering die een gebouw sterker maken
3. "NPR proof" preventief versterken van bestaande gebouwen of nieuwbouw: alle maatregelen die een gebouw laten voldoen aan de NPR norm en t.z.t. het Bouwbesluit en daarmee aan de door de overheid gestelde veiligheidsnormen. Daarmee is er overigens geen garantie dat geen schade meer kan optreden.

Duidelijk is dat zelfs als het CVW een uitvoeringstempo weet te bereiken van 5000 preventief versterkte woningen (niveau 3) dat het 20 - 30 jaar gaat duren voordat Groninger veilig wonen. Dat is niet aanvaardbaar en niet uit te leggen door de lokale bestuurders die primair verantwoordelijk zijn voor de veiligheid aan hun burgers. **Het tempo zal in de ogen van het kwartiermakers overleg sterk omhoog moeten.** Daarbij zal de aanpak moeten zorgen voor een verbreding en intensivering van de aanpak waarbij de uit een oogpunt van veiligheid noodzakelijke bouwkundige maatregelen worden gekoppeld aan maatregelen gericht op een versnelde energietransitie, het verbeteren van de leefbaarheid in een krimpende regio en het bieden van (economisch) perspectief. Omdat het huidige cultuur historisch erfgoed op de rijksmonumenten na niet afdoende is beschermd ligt ook hier een grote opgave. De Groninger zijn immers niet geholpen met een versterkte woning in een regio zonder perspectief of in een omgeving waar de beeldbepalende kerken in nieuwbouwwijken zijn komen te staan.

In het Programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2015 - 2025 is de ambitie om dit programma na een leerperiode van 2-3 jaar in een periode van 10 jaren uit te voeren.

Keuzevrijheid

Op dit moment hebben bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in het gebied geen andere keuze dan het versterken te laten uitvoeren door het CVW volgens de daar ontwikkelde gestandaardiseerde aanpak. In het gebied is 70% van de woningen en een groot deel van het andere onroerend goed in handen van eigenaar-bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen (corporaties,

schoolbesturen, zorginstellingen, sociaal-culturele instellingen) die sinds jaar en daag zelf de verantwoordelijkheid hebben genomen voor hun huisvesting. De Overheidsdienst zou al deze actoren in staat moeten stellen het heft in eigen hand te nemen en zelf te zorgen voor het versterken en verduurzamen van hun onroerend goed en waar zij dit wensen de daarvoor beschikbare budgetten uit te breiden met aanvullende investeringen voor eigen rekening. Onder juiste condities kan hiermee een grote en positieve energie in het gebied worden losgemaakt die ook bijdraagt aan versnelling van het versterkingsprogramma. Deze condities zijn:

- Eenduidige normen voor aardbevingsbestendig (ver)bouwen;
- Een set van publieke regelingen voor de bekostiging daarvan;
- Een uitstekende begeleiding van de bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen die het heft in eigen hand willen nemen;
- Begeleiding van de herhuisvesting;
- Een regionaal woningbedrijf voor de aankoop. (tijdelijk) beheer, verbetering en verkoop van vastgoed

Daar waar bewoners, ondernemers of maatschappelijke instellingen kiezen voor vervangende nieuwbouw boven versterken moet dat mogelijk worden gemaakt, op de eigen kavel of elders.

Tot de keuzevrijheid zou ook dienen te horen verkoop van het onroerend goed tegen marktwaarde om het gebied te verlaten dan wel om elders te gaan huren. Aangekocht onroerend goed kan door een regionaal woningbedrijf worden gesloopt, na versterking worden ingezet voor tijdelijke huisvesting, en wanneer de markt daar rijp voor is, weer worden verkocht.

Perspectief

Bij het bieden van perspectief gaat het in de eerste plaats om het uitzicht op werk en inkomen. De uitvoering van het programma biedt daarvoor in alle segmenten van de arbeidsmarkt de nodige mogelijkheden. Het zal echter ook gaan om de economische structuurversterking van de regio en stad op langere termijn door goed in te spelen op de aanwezige kracht van het gebied (zie ook maatregel 11 gericht op een ambitieus innovatieprogramma uit het advies Commissie Duurzame Toekomst Noord-Oost Groningen en het programma van de Economic Board) en de start- en ontwikkelingsmogelijkheden van het regionale MKB. Het bieden van ene impuls voor lokale energieopwekking en snel internet in het landelijk gebied dragen daar zeker toe bij.

Schoonheid

De noordelijke helft van de provincie is bedekt met zeeklei. In het zeekleigebied zijn verschillende bodemkundige landschappen te onderscheiden met een eigen occupatie- en bouwgeschiedenis. Menselijke occupatie geschiedde al in de vroege ijzertijd in de 6^e eeuw voor Christus op de hogere kwelderruggen en oeverwallen. Omdat het aantal geschikte vestigingsplaatsen beperkt was bleef de bevolking eeuwenlang op de eens

gekozen plek wonen en werken, in tegenstelling met de zandgronden waarvan de eerste bewoners van de streek afkomstig waren. De woonplaatsen groeiden in de loop der tijd door ophoging in de hoogte en breedte zodat verhoogde woonplaatsen ontstonden die ook veiligheid boden bij extreme waterstanden.

De Groningse wierden zijn tot 2500 jaar oud en zijn vaak in zeer karakteristieke rijen in het landschap te vinden langs de vroegere rivierlopen van onder meer de Hunze (Reitdiep), de Eems en de Fivel. Ransum, Baflo, Warffum, Usquert, Oldorp is zo'n rij of Usqert, Kantens, Middelstum, De Palen, Lutjewijkwerd, Lellens.

Veel Romeinse geschiedenis hebben de Ommelanden niet alhoewel enige tijd het Romeinse Rijk pogingen heeft gedaan de noordelijke grenzen tot aan de Elbe op te rekken. In Winsum is ooit een Romeinse munt gevonden.

Wel hebben de Ommelanden een vroege en zeer boeiende geschiedenis van kerstening. In 787 droeg Karel de Grote in de abdij van Monte Cassino aan priester Liudger op om als missionaris naar de Ommelanden en Oost Friesland te trekken. Hij stichtte zes kerken in Oldenhove, Leens, Baflo, Usquert, Loppersum en Farmsum en bij zijn benoeming in 804 tot bisschop van Münster kwam Groningen bij het bisdom Münster en bleef daar tot 1559. De kerken die we nu zien als de herkenningspunten in het landschap dateren van later tijd. In nogal wat kerken gaan de tufstenen delen van de constructie en de torens terug tot het midden van de 12 e eeuw. Ook zijn er veel dorpen met prachtige Romaanse kerken uit de 13 e eeuw. Het is oud landschap met een rijke geschiedenis rond de stad Groningen die het centrum was voor de hele streek. Ieder merkt dat wanneer je er loopt, fietst of schaatst op de vele oude waterlopen door het gebied. Deze archeologische, landschappelijke, cultuurhistorische en architectonische waarden zijn ook van groot belang voor de aantrekkelijkheid van het gebied op langere termijn voor bewoners, ondernemers en bezoekers en dus ook voor de mogelijkheden tot economische structuurversterking van de regio.

Het gebied met vooral veeteelt en akkerbouw en aan de landbouw verbonden industriële bedrijvigheid groeide door de eeuwen heel organisch en geleidelijk uit tot wat we nu zien. Een fijnzinnig en karakteristiek patroon van oude dorpen en stadjes rond vaak eeuwenoude kerken met prachtige velden en akkers waarop trotse en voor de streek zeer karakteristieke boerderijen staan, met vaak ook alle uitrusting die bij de moderne tijd hoort, midden in oude bomen en tuinen (waaronder de Groninger "slingertoene") die beschutting bieden, geriefhout maar ook aanzien en stijl.

Groningen heeft ongeveer 2770 Rijksmonumenten, waarvan 85 rijksmonumentale molens, 50 beschermde stads- en dorpsgezichten. De provincie heeft de mooiste orgels van de wereld in haar prachtige Middeleeuwse kerken staan. Het bijzondere is dat de objecten en ensembles allemaal in de context van het landschap staan, dat is een unieke waarde. De huidige schoonheid van het gebied wordt echter ook sterk bepaald door de vele duizenden beeldbepalende objecten, ensembles, landschappelijke elementen en tuinen, interieurs en constructies die op geen enkele wijze zijn beschermd. Hier ligt een enorme opgave voor de Overheidsdienst in nauwe samenspraak met de eigenaren en gebruikers die het aangaat.

Op dit moment wordt het erfgoed van Groningen echter van binnenuit bedreigd. Leegstand van erfgoed is een probleem dat samenhangt met de krimp in de provincie. Een ernstiger gevaar zijn de aardbevingen ten gevolge van de gasboringen op haar grondgebied. Bevingen veroorzaken scheuren in monumentale gevels, ontzetten constructies met instortingsgevaar tot gevolg en bedreigen voorts de collecties die zich in de cultuurhistorisch waardevolle objecten bevinden.

Misschien wel een grotere bedreiging voor het erfgoed is onkundig herstellen van schade of zonder rekening te houden met de cultuurhistorische waarde uitvoeren van bouwkundige versterkingsmaatregelen. Elke ingreep aan bijvoorbeeld een monument of archeologisch terrein is er in feite een teveel. Maar met een ondoordachte restauratie van een object of versterking in de bodem kan ernstiger schade toegebracht worden dan de schade veroorzaakt door de beving zelf.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het CVW maar ook andere bouwheren in het gebied stimulerende, maar ook toereikende kaders meekrijgt die erop gericht zijn de aanwezige waarden in het gebied bespreekbaar te maken, te kunnen afwegen en door het delen van kennis daarover ook bij te dragen aan behoud en waar mogelijk versterking van die waarden bij het uitvoeren van een bouwopgave die ongekend groot is in het licht van 2500 jaar geschiedenis en die daarbij in een ongekend hoog tempo moet worden afgewerkt.

Herstel van vertrouwen

Bij de bevolking en de lokale bestuurders is weinig vertrouwen in de NAM en de rijksoverheid. De oprichting van een uitvoeringsorganisatie op afstand van de NAM en de Dialogtafel is niet toereikend gebleken dit vertrouwen te herstellen. De oprichting van de OG is de laatste kans het vertrouwen te herstellen. Dat is dan ook vanaf dag één de opdracht van die dienst. Binnen OG slaan rijk, provincie en betrokken gemeenten de handen ineen en bieden heldere publieke kaders voor het opereren van CVW en NAM in het gebied.

Wil de OG kunnen zorgen voor herstel van vertrouwen bij de burgers dan zal OG moeten zorgen voor:

- Actieve en radicale openheid over alle onderzoeksgegevens, de gehele aanpak, voortgang en risico's voor de burgers met alles wat bekend is, ook bij de NAM

en het CVW, over de effecten van de gaswinning op onder meer de veiligheid en de gebouwde omgeving;

- Snel aansluiting zoeken bij lopende initiatieven in het gebied en echt openstaan voor interactie en participatie van bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in de planopzet en -uitwerking en inrichting van de werkprocessen.
- Uiterste inspanning om in het hoogste mogelijke realistische tempo te zorgen voor de uitvoering van het programma en voor ieder zichtbaar resultaat;
- De OG doet wat hij zegt en zegt wat hij doet. De OG zal moeten zorgen voor betrouwbaarheid van plannings, aanpak en ruimhartige toepassing van regelingen die als basis neemt dat de burger redelijk is en te vertrouwen en die verdere juridisering en onnodige geschillen waar mogelijk voorkomen;
- Willen uitleggen en leren van wat er mis gaat;
- Effectieve regeling privaatrechtelijke geschillen door onafhankelijke en voor partijen bindende arbitrage

We zullen ook tempo moeten maken bij de opbouw van een effectieve OG zodat er op 1 september 2015 een basisorganisatie staat met een compleet en elkaar aanvullend directieteam o.l.v. de NCG met teams voorzien van heldere opdrachten en prioriteiten, voldoende professionele en toegewijde mensen en toereikende middelen en mandaat. Dan nog blijft waar: het vertrouwen gaat te paard en komt te voet. Volhouden dus, resultaatgericht werken met toegewijde mensen aan de goede dingen en die goed doen. Weten wat je doet. Gaat het niet goed dan snel willen leren en aanpassen.

3 De ontwikkelstrategie van de OG

Hoe luidt de ontwikkelstrategie van de OG? Onder welke condities is versnelling van het aardbevingsbestendig maken van de regio mogelijk?

In de eerste plaats zal een uiterste inspanning nodig zijn om de omvang van het aardbevingsgebied en de ernst van de aardbevingen te beperken. Als gevolg van een rechterlijke uitspraak zal de gaswinning rond Loppersum gestopt dienen te worden. Wanneer het productieniveau niet verder zal worden teruggebracht bestaat het gevaar dat in de stedelijke randen van het gebied zich meer bevingen zullen voordoen met grote veiligheidsrisico's gezien de omvang en samenstelling van de bouwvoorraad. (zie rapport Van Rossum)

Op korte termijn is beperking van de gaswinning de enige knop waaraan effectief kan worden gedraaid.

De OG zal een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen aanpakken langs de volgende 12 lijnen:

1. Op 1 september 2015 liggen de contouren van een breed meerjarig programma op tafel dat voortbouwt op maar waar nodig focus en

samenhang aanbrengt in alle lopende initiatieven en uitvoeringsprogramma's in het gebied en die waar nodig voorziet van aanvullende menskracht en middelen. Dit programma is erop gericht na een leerperiode van 2-3 jaar waarin tegelijk het institutionele kader en randvoorwaarden (opbouw organisatie, besluitvormings- en werkprocessen, publiekrechtelijke onderzoeken en plannen, normstelling Bouwbesluit, bekostiging rijksbegroting, opleidingen, capaciteit) op orde worden gebracht daarna op volle kracht en in hoog tempo het gebied aan te pakken. De bekostiging van dit programma geschiedt ten laste van de rijksbegroting en wordt losgekoppeld van de NAM. De uitwerking van het Programma "Aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen 2015 -2025" is voorjaar 2016 gereed. Het programma wordt door het programmabureau van de OG iedere twee jaar geactualiseerd en ieder 4 jaar herzien in samenhang met de relevante lokale, regionale en nationale programma's. Het adaptieve werken van de OG krijgt zo zijn neerslag in het programma, de noodzakelijke organisatie en de middelen;

2. Bij de uitvoering van de versterkingsopgave is uitgangspunt dat wordt mee gekoppeld met de andere opgaven in het gebied. Zo zal bijvoorbeeld bij het versterken of vernieuwen van onderwijsgebouwen niet alleen de bouwkundige sterkte verbeterd moet worden in samenhang met een versnelde energietransitie en het bieden van voldoende opvang bij calamiteiten (hardware) maar ook worden onderzocht welke verbeteringen en vernieuwingen mogelijk zijn in de programmering van het onderwijs en de daarmee samenhangende voorzieningen (software) en in de samenwerking tussen verschillende scholen onder meer bij het opvangen van de verwachte krimp in het gebied (orgware). In de praktijk blijkt de hardware het eenvoudigste en kosten software en orgware de meeste tijd. Lopen de ontwikkelprocessen niet gelijk op dan bestaat het gevaar dat het opgeleverde gebouw niet goed functioneert in het bieden van de juiste diensten of bij het beoogde delen van voorzieningen.
3. De OG zal in een proces van joint fact finding met alle betrokken (w.o. Ingenieursbureaus met kennis en ervaring in het gebied en met aardbevingen, NAM, CVW, KNMI, TNO, betrokken overheden) een methode ontwikkelen voor het prioriteren en faseren van de aanpak naar gebieden en bouwsegmenten waarbij van alle betrokkenen wordt gevraagd alle beschikbare informatie in te brengen. Met behulp van deze methode zal een planning en fasering van de aanpak van het gebied worden opgesteld die in het voorjaar van 2016 gereed is;
4. Naast CVW zullen andere opdrachtgevers en eigenaren vastgoed gefaciliteerd en verleid moeten worden hun vastgoed veiliger (bouwkundig versterken) of veilig (NPR proof) te maken. Deze aanpak "Heft in eigen hand" wordt voor 1 september 2015 uitgewerkt in een concept handboek

- (inclusief de bijbehorende uitgangspunten voor de publieke subsidieregelingen) en dat vervolgens op beperkte schaal wordt getest in een aantal pilots in de periode 2015 -2017.
5. Naast de OG staan de regionale en stedelijke Omgevingsdiensten die vergunningen voor de integrale versterking verlenen op basis van beleid, plannen en regelgeving van de OG teneinde de vergunningverlening in het hele gebied op basis van de nieuwe normen en kaders te stroomlijnen;
 6. Voor de aankoop van onroerend goed en tijdelijke huisvesting en het beheer daarvan is een (publieke) woningdienst nodig die t.z.t dat onroerend goed weer kan afstoten. De OG neemt het initiatief tot oprichting;
 7. Bij privaatrechtelijke geschillen is het sluitstuk van arbitrage noodzakelijk. De OG neemt daartoe het initiatief en stel zo nodig aanvullende regels op;
 8. Omdat na de leerperiode de bouwproductie sterk omhoog zal moeten is een stevig opleidingsprogramma nodig dat niet alleen aan de onderzijde maar ook aan de bovenzijde van de arbeidsmarkt (constructeurs, projectleiders, adviseurs en inspecteurs, bewonersbegeleiding) voorziet in voldoende capaciteit. Daarbij zal nagegaan moeten worden hoe over de volle breedte de bouwkolom in het gebied kan worden uitgebreid en versterkt ook met capaciteit van buiten het gebied;
 9. Kennisontwikkeling en innovatie wordt van meet af aan gestructureerd gestimuleerd samen met de bestaande kennisinstellingen en bedrijven en gekoppeld aan het bevorderen van nieuwe bedrijvigheid;
 10. De nadere definiëring van de wenselijke (o.m. economische) kwaliteitsimpuls in het gebied met het oog op het wenselijke perspectief die wordt opgenomen in het definitieve programma;
 11. Het starten op 1 september 2015 van een voldoende maar ook realistisch aantal pilot projecten voor het veilig maken van de gebouwde omgeving op basis van de NPR richtlijnen vooruitlopend op de aanpassing van het Bouwbesluit met als criteria:
 - a. Risico (veiligheid)
 - b. Geografische spreiding
 - c. Snel uitvoerbaar (2016/2017 opleveren)
 - d. Leren in alle relevante vastgoed- en gebiedscategorieën.
 - e. Interne en externe signaalwerking (gaswinning/aardbevingen staan aantrekkelijkheid/leefbaarheid gebied niet in de weg)
 12. Het CVW voert naast het versterkingsprogramma (veilig maken: NPR proof) een programma uit voor het bouwkundig versterken (veiliger maken) waaronder de aanpak van HRBE in de door de OG geprioriteerde gebieden

en segmenten en het herstel van schade in het hele gebied. Tot 1 januari 2016 handelt de NAM de complexe schadegevallen af. Na 1 januari 2016 worden de nog niet afgehandelde schadegevallen overgedragen aan de OG.

Op al deze onderdelen heeft het kwartiermakers team al verkenningen en voorbereidingen tot uitwerking in gang gezet. Tevens is een start gemaakt met de opbouw van een samenhangend GIS databestand. Een goede en voor ieder heldere begrenzing van het programma en de taken van ODG is van groot belang. Bestaande overlegstructuren zullen worden geïnventariseerd en beoordeeld worden op nut en noodzaak tegen de achtergrond van de instelling van ODG en dan opnieuw worden gepositioneerd in de nieuwe structuur. Energieverlies zal voorkomen moeten worden in een opgave waar capaciteitsgebrek op allerlei gebied toch al een zeer kritieke factor is.

4 Heft in eigen hand en aankoopregeling

Op dit moment hebben we één smaak bij het versterken: CVW inspecteert, berekend, bereidt het werk voor, gunt het werk, houdt toezicht en levert op. Daarvoor worden nu inspecteurs opgeleid, individuele personen gecertificeerd en constructeurs aangetrokken. CVW richt zich in eerste instantie vooral op de (naoorlogse) rijenwoningen en een gestandaardiseerde aanpak daarvan.

Dit is werkbaar voor de industriële woningbouw die vooral in corporatiebezit is maar veel minder in de zeer gevarieerde voorraad eigen woningen (70% van de voorraad) en doet daar ook niet recht aan de cultuur historische waarden van die voorraad.

Gezien de grote variatie aan woningen en gebouwen en de gehechtheid daaraan van de eigenaren en bewoners zal deze aanpak niet voor alle woningen werken. Bovendien wordt voorbij gegaan dat in de 9 gemeenten ca. 70% van alle woningen in het bezit zijn van eigenaar/bewoners.

Welk handelingsperspectief zouden we deze eigenaren in het gehele aardbevingsgebied kunnen en willen bieden? Het palet kan de volgende zijn:

1. Schade (steeds) laten herstellen door CVW en wachten tot het woongebied in het kader van prioritering en fasering is aangewezen als versterkings- en vernieuwingsgebied en het CVW de integrale versterking en verduurzaming oppakt en wanneer dat nodig is met een voorstel voor herhuisvesting en vergoeding van de daarvoor te maken kosten.

2. Heft in eigen hand laten nemen. Op basis van verstrekte bouwnormen, een sluitende vergoeding van alle stichtingskosten besluit de eigenaar bewoner zelf een architect en constructeur in de hand te nemen, een omgevingsvergunning aan te vragen een aannemer te zoeken. Naar analogie van de oude Rehabilitatieregeling kan uitbetaling worden gekoppeld aan realisatie. Hij regelt zelf herhuisvesting (2x verhuizen) en opslag meubilair en krijgt daarvoor toereikende vergoeding. De eerste zelf versterkte woningen staan er in 2016.

4. Voor veel mensen zal dit de eerste en mogelijk enige keer in hun leven zijn dat zij opdrachtgever zijn van een bouwproces en zelf verantwoordelijk zijn voor de beheersing van doorlooptijd, kwaliteit en kosten. De ervaring in o.m. Roombeek leert dat een goede begeleiding van het bouwproces enorm helpt om mensen over deze drempel te helpen en deze opgaven tot een goed einde te brengen. In de Groningse situatie is dit eens te meer van belang gezien de complexiteit van het aardbevingsbestendig bouwen en de complexe te maken afwegingen. (waaronder de afweging versterken/nieuwbouwen als NPR proof versterken hoge kosten met zich meebrengt)

3. De eigenaar bewoner besluit (wanneer het pand geen cultuurhistorische waarde heeft) de door de OG verstrekte vergoedingen te gebruiken voor vervangende nieuwbouw. In veel gevallen is dit een stuk eenvoudiger. Engineering kost minder dan de helft. Het is denkbaar dat hij in één keer overstapt van zijn huidige huis naar aardbevingsbestendige nieuwbouw. Er zijn daarbij verschillende keuzemogelijkheden:

- Bouw van een nieuwe woning op dezelfde kavel, na sloop van de oude woning en tijdelijke herhuisvesting tijdens sloop en nieuwbouw;
- Bouw van een nieuwe woning op dezelfde kavel maar naast, voor of achter de huidige woning. De bewoners stapt van de oude over naar de nieuwe woning en de oude wordt daarna gesloopt;
- Verkoop oude woning en bouw van een nieuwe woning op een aangeboden kavel in de eigen gemeente;
- Verkoop oude woning en bouw van een nieuwe woning elders in het aardbevingsgebied;
- Verkoop oude woning en vertrek uit het gebied;
- Gezien omstandigheden en voorkeuren wil de eigenaar bewoner het liefst gaan huren (al of niet in eigen dorp) en de eigen woning verkopen.

Deze indicatieve mogelijkheden zullen verder uitgewerkt en afgewogen worden in één van de verstrekte opdrachten van het Kwartiermakersteam. Duidelijk is dat deze keuzemogelijkheden consequenties hebben voor de taak van het CVW, de inhoud van

regelingen en de programmering, bestemming en inrichting van de ruimte in vrijwel ieder dorp. Dit zal mogelijk gemaakt moeten worden in de planologische kaders. Uit de verkenningen en meer uitgewerkte masterplanning zal moeten blijken welk bijdrage dit kan leveren aan de gewenste versnelling.

Kans is dat dit proces de gelegenheid biedt te sturen op de in het kader van de leefbaarheid gewenste gebundelde versterking van de aangewezen regiokernen en centrumdorpen. Dit kan vooral via snelle planologische procedures en aantrekkelijke kavels met aantrekkelijke grondprijzen. Daarbij zal het nimmer onmogelijk moeten zijn dat iemand blijft wonen in het dorp waarin hij/zij is geworteld.

In de Eurocode is ongewapende baksteenbouw verboden bij een PGA groter dan 0,22. Een vraagstuk apart is hoe we de transitie organiseren van een eeuwenoude wooncultuur van grondgebonden bakstenen huizen naar aardbevingsbestendig wonen en werken. Dit kan het beste door dit te combineren met een versnelde energietransitie die voor bewoners leidt tot huis met meer comfort en lagere woonlasten en geen afhankelijkheid van gas.

Daartoe dient ook het idee van een te organiseren de Internationale Bouw Tentoonstelling Groningen (IBT). Op een nader te bepalen locatie worden wereldwijd de beste architecten, constructeurs en bouwbedrijven uitgenodigd te laten zien wat zij (in alliantie met de lokale bouwers en ontwerpers) kunnen betekenen in dit gebied, in welk tempo kan worden geleverd en wat dat kost. Aandachtspunten daarbij zijn aansluiting bij de regionale/lokale vraag (niet bouwen voor leegstand; eventueel aansluiten bij noodzaak tijdelijke huisvesting) en aansluiting bij de regionale/lokale bouwwereld (om huidige kennis te benutten, om het leerproces op gang te brengen, om aansluiting bij de lokale markt te bewerkstelligen en om vervolg te garanderen). We gaan dit zo organiseren dat in de aanloop en bij de uitvoering ook het debat wordt georganiseerd over wat past in een 21 eeuwse Groningse wooncultuur. Dit kan helpen bij het versnellen van de innovatie, de aanpak van de 3-slag en bij het aansnijden van nieuwe en andere bouwcapaciteit. Het geeft nieuwe energie in het gebied en nieuw perspectief.

Gezien de grote krimp in de DEAL en BMW gemeenten zal een overschot aan woningen ontstaan. Omdat de corporaties stevige sloopprogramma's opnemen in hun meerjarenplannen en ook uitvoeren, doet dit probleem zich vooral voor in de voorraad van eigenaar bewoners. Het is niet doelmatig woningen te versterken die op langere termijn niet nodig zijn. Bovendien is er ook de kwalitatieve opgaven om te zorgen dat de woningvoorraad wordt aangepast aan een vergrijzende bevolking, de concentratie van de voorzieningen in centrumdorpen in regiokernen en de energietransitie. Er zijn geen harde cijfers over het aantal mensen dat zou willen verkopen wanneer die optie zou worden geboden. Mensen die het gebied goed kennen schatten de binding aan het eigen dorp of stad zeer hoog in en denken dat het om beperkte percentages zou gaan (5-10%).

Nu worden woningen al aangekocht in sociaal schrijnende situaties, als versterking niet lonend is (Jarino woningen) en bij complexe schadegevallen. Nagegaan zou moeten worden of een aankoopregeling (bijvoorbeeld naar het model Moerdijk) niet ook zou kunnen bijdragen aan meer het sneller en beter bereiken van de doelstellingen van het programma in een interactie met die mensen die een positieve binding met het gebied en het beoogde perspectief hebben.

Aangekochte woningen die gezien de kwaliteit niet het beste gesloopt kunnen worden, zouden gebruikt kunnen worden na versterking voor tijdelijke herhuisvesting en na verloop van tijd weer op de markt gebracht kunnen worden. Grond onder gesloopte woningen kan las bouwkaavel worden afgezet , wanneer daar vraag naar is.

5 De OG wil versnellen, verbreden , intensiveren

In de startnotitie van de OG is aangegeven dat de OG de lopende inspanningen in het gebied van de Dialoogtafel, overheden, CVW en lokale partijen moet versnellen, verbreden en intensiveren.

Uit de eerste 10 weken kwartiermaken en de vele gevoerde gesprekken is de volgende (tussen)balans op te maken op deze aspecten:

Versnellen

- Aardbevingsbestendig maken bebouwing (veiligheid prioriteit nr. 1!);
- Afhandeling complexe schadegevallen;
- Prioritering, planning en fasering van de opgave;
- Voldoende opvangcapaciteit calamiteiten;
- Energietransitie;
- Uitvoering van (reeds vastgestelde) Leefbaarheidsplannen DEAL en BMW gemeenten;
- Inventarisatie en bescherming cultureel erfgoed;
- Beschikbaarheid toereikende herhuisvestingscapaciteit en begeleiding daarvan;
- Opbouw gezamenlijk publiek databestand en beheer daarvan

Verbreden

- Aanpak 3-slag door CVW;
- Ruimte bieden voor noodzakelijke en wenselijke woningbouwprogrammering;
- Ruimte bieden voor ruimtevrage in samenhang met energietransitie;
- Aanpak waterveiligheid, infra en industrie;
- Opleidingen EPI kenniscentrum en samenwerking met Technische Universiteiten;

- Economisch programma i.s.m. Economic Board;
- Voorwaarden bieden voor digitalisering regio en energietransitie.

Intensiveren

- Publieke regulering, regie en faciliteiten;
- Publieke financiering;
- Communicatie en interactie met bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen;
- Ondersteuning lokale initiatieven;
- Aanpak onderwijs en zorg;
- Publiek casemanagement;
- Geschillenbeslechting;
- Planning;
- Aankoopprogramma;
- Beschikbare werkvoorbereidings- en uitvoeringscapaciteit.

6 Taken en bevoegdheden van de regionale overheidssdienst

De OG heeft een Haagse en een Groningse directie. Hier werken we vooral de Groningse taken uit. Dit zijn:

1. Het met raad en daad terzijde staan van de NCG in alle regionale vraagstukken de dienst betreffende;
2. Het programmamanagement van het programma “Aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen” ;
3. Het ondersteunen en adviseren van lokale initiatiefnemers en gemeentebesturen bij de uitwerking van initiatieven die het programma tot uitvoering (kunnen) brengen;
4. Prioritering, planning en fasering van de aanpak van het gebied;
5. Kaderstelling voor de inzet van het CVW (zie ook de al eerder geformuleerde spelregels naar het CVW en hun reactie naar de kwartiermaker) ;
6. Het stroomlijnen en afstemmen van private en publieke werkprocessen;
7. Kaderstelling, opstellen publieke regelingen en uitvoering daarvan voor eigenaren vastgoed;
8. Opstellen regelingen en verlenen geldelijke steun aan overige initiatiefnemers;
9. Ruimtelijk coördinatie en het voeren ruimtelijke regie in het aardbevingsgebied;
10. Kwaliteitszorg en bescherming cultuur historisch erfgoed;
11. Faciliteren en adviseren gemeentebesturen bij de voorbereiding en uitvoering gebiedsplannen en begeleiding herhuisvesting;

12. Het (doen) begeleiden en ondersteunen van bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in het gebied die het heft in eigen hand nemen;
13. Het publieke casemanagement;
14. Aanjagen en monitoring van de pilotprojecten waarmee in de eerste 2-3 jaar zo breed mogelijk kennis en ervaring wordt opgedaan met de meest effectieve en vertrouwenwekkende aanpak.
15. Stroomlijnen vergunningverlening door de regionale omgevingsdienst.
16. Initiëren van arbitrage
17. Initiëren van een regionaal woningbedrijf voor aankoop, (tijdelijk) beheer, realisatie en beheer tijdelijke huisvesting, realisatie vastgoed en verkoop van onroerend goed.
18. Regeling kwaliteitszorg ruimtelijke kwaliteit en erfgoed.
19. Bevorderen van onderzoek, opleiding en training.
20. Het proces- en projectmanagement van regionale voorwaardenscheppende projecten;
21. Onderzoek en inkoop en opdrachtverlening van de benodigde externe capaciteit;

De NCG dient afgezien van de in de governance notitie reeds genoemde bevoegdheden te beschikken over een toereikend budget en toereikende bevoegdheden om het programma uit te kunnen (doen) voeren. Hij moet onder meer de bevoegdheid hebben tot het verlenen van geldelijke steun, het sluiten van overeenkomsten onder voorbehoud van bestuurlijke goedkeuring, het verstrekken van opdrachten, het inhuren van externe adviseurs en personeel, het afwijken van vastgesteld beleid of regelingen als de (bijzondere) omstandigheden dat vragen en het aan- en verkopen van onroerend goed zolang dat niet is ondergebracht bij een (publiek?) regionaal woningbedrijf. Uit hoofde van ruimtelijk coördinatie en gezien het tot dusver zeer restrictieve ruimtelijk beleid van de provincie zou ik me kunnen voorstellen dat de NCG ook de bevoegdheid krijgt tot het geven van aanwijzingen op grond van de WRO.

Bij de opstelling van het instellingsbesluit zijn de genoemde taken allemaal geschaard onder uitvoeringstaken. Het lijkt me goed als het organisatievoorstel er ligt beide besluiten nog eens naast elkaar te leggen om te zien of deze consistent zijn.

7 Organisatie Overheidsdienst

De organisatie van de overheidsdienst zal zo ingericht moeten worden dat deze in staat is de doelen van een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen en de hiervoor genoemde taken in het wenselijke tempo kan realiseren.

De middelen voor de organisatie zullen opgenomen moeten worden in de contourenschets en indicatieve begroting in september 2015.

De besturing van de Overheidsdienst is al uitgewerkt in de governance notitie. De bestuurlijke verantwoordelijkheden volgen daarin de inrichting van ons staatsbestel. De wethouder en het College van B&W zijn daarin primair verantwoordelijk voor veiligheid, goed wonen, een goed ruimtelijke ordening en toereikende voorzieningen en een goede participatie naar burgers en gemeenteraden. Zij worden daarbij ondersteund door de OG, ook met het uitlenen van deskundig personeel.

Voor de organisatie is van belang dat verduidelijkt wordt wie de ambtelijk opdrachtgever is van de door de OG aan de gemeenten uitgeleende proces- en projectmanagers. Is dat de **gemeentesecretaris of de directeur van de regionale directie van de OG**? Deze vraag kwam ook naar voren op de bestuursconferentie Ekenstein.

Wordt voor het eerste gekozen dan is de directeur OG alleen vakbaas en personele baas. Is hij/zij ook ambtelijk opdrachtgever en zo verantwoordelijk voor afstemming, voortgang, resultaten en beheersing van risico's dan is hij/zij ook operationele baas. Mijn advies zou zijn, gezien complexiteit, omvang en uitvoeringsdruk, in ieder geval de eerste jaren te kiezen voor dit laatste model met een delegatie aan het hoofd van de proces- en projectmanagers bij de OG.

De organisatiestructuur van de regionale directie ziet er als volgt uit op zijn beoogde omvang na 2-3 jaar:

1. Een bureau programmamanagement met een hoofd die leiding geeft aan drie programmamanagers (fysiek, sociaal-cultureel, economisch). Zij werken samen en stemmen af met de Haagse staf voor wat betreft de departementale inbreng. De regionale programmamanagers hebben een team van mensen om zich heen die thuis zijn op alle relevante beleidsvelden en netwerken. Zij leveren toe aan de programma's en adviseren bij de uitwerking. Vooralsnog gaat het om 12 beleidsvelden x 2 adviseurs. Omvang 24 fte. + 4 leiding = 28 fte. (veiligheid, normstelling, planologie, cultuurhistorie, wonen, voorzieningen, water, verkeer&vervoer, onderwijs, gezondheidszorg, detailhandel, economie)
2. Een bureau proces- en projectmanagement dat capaciteit levert aan (11) gemeenten voor de voorbereiding en uitvoering van gebiedsplannen en plannen in het sociale en economische domein. 11 gemeenten x 2 projectmanagers + 2 projectondersteuners = 44 fte + hoofd + algemene ondersteuning (3 fte).
Totaal 48 fte.

3. Bureau ruimtelijke regie dat verantwoordelijk is voor het op orde brengen en houden van het publiek rechtelijk instrumentarium (WRO, Woningwet, Monumentenwet, WVG, Ontheffingswet, Crisis en herstelwet) en daarbij zorgt voor de opstelling van één of meer structuurvisies en de daaropvolgende aanpassing van de lokale bestemmingsplannen opdat deze tot en met de Raad van State stand houden en versnelling van de ruimtelijke ingrepen mogelijk maken. Daarnaast zit hier ook de organisatie van de kwaliteitszorg en de ondersteuning van het in te stellen kwaliteitsteam (2 fte). Totaal bureau met 5 planjuristen, planeconomen(2) en planners(2) met hoofd: 12 fte.
4. Bureau Monumenten. Het grote bestand aan rijksmonumenten, waardevolle interieurs, constructies en beeldbepalende panden, ensembles en landschapselementen vraagt bijzondere aandacht. Om te beginnen met de inventarisatie en inspectie van alles wat beeldbepalend (onderdeel structuurvisies) is en het debat daarover met de bevolking maar daarna ook in de bescherming (in bestemmingsplannen en aanvulling gemeentelijke monumentenlijsten) en het advies en de begeleiding van de eigenaren van deze monumenten en beeldbepalende panden. Het bureau is groot de eerste jaren bij de inventarisatie en kan daarna wat krimpen. Eerste indicatie: bij start 12 fte met hoofd. In één van de opdrachten in de kwartiermakers fase wordt dit onderdeel verder uitgewerkt.
5. Informatie en advies centrum: in dit bureau zit de communicatie, participatie en ondersteuning naar de bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in het gebied.
 - Bouwbegeleiding bewoners die heft in eigen hand nemen
 - Contactpersonen herhuisvesting
 - Communicatiemedewerkers
 - Redactie website OG
 - Frontoffice medewerkers (balie)
 - Vastgoed informatie beheer en tekenkamer (GIS/autocad)
 - Sociaal-maatschappelijk werker(s) voor publiek casemanagementDe omvang van deze afdeling is erg afhankelijk van het aantal eigenaren dat het heft in eigen hand neemt en bewonersbegeleiding wil invoeren en ook van de positionering van deze bewonersbegeleiding: binnen de OG of daarbuiten naar het model van Roombeek waar op basis van een uitvraag drie bureaus zijn gecertificeerd voor door de overheid gesubsidieerde bewonersbegeleiding. In dat geval zit alleen de aansturing van deze bureaus binnen de OG. In eerder stukken is op basis van een capaciteitsberekening een indicatie gegeven van 20 fte. In aanvang, groeiend naar 80 fte. bij bewonersbegeleiding en contactpersonen herhuisvesting binnen de OG.

6. Bureau subsidieverlening en afgifte beschikkingen: om de uitvoering van het programma te versnellen zal een groot aantal regelingen uitgewerkt dienen te worden. Gedacht kan worden aan:
 - o Regeling (gefaseerde!) aanwijzing gebieden voor versterking en verduurzaming of vervanging door gelijksoortige bebouwing van gelijke of nagenoeg gelijke bouwmassa (art. 3.5 WRO)
 - o Regeling aankoop onroerend goed (vgl. Moerdijk regeling). Twee varianten: alle onroerend goed of alleen woningen waarvan versterkingskosten groter zijn dan 80% kosten vervangende nieuwbouw
 - o Regeling geldelijke steun eigenaar bewoners aardbevingsgebied voor versterking en vernieuwing eigen woningbezit
 - o Regeling geldelijke steun versterking en vernieuwing corporatiebezit aardbevingsgebied
 - o Regeling geldelijke steun bewoners en ondernemers vervangende huisvesting en begeleiding herhuisvesting
 - o Regeling deskundige ondersteuning zelfbouwers en selectie gecertificeerde bureaus bewonersbegeleiding
 - o Regeling extra kosten aardbevingsbestendige nieuwbouw
 - o Regeling nieuwbouw aardbevingsbestendige scholen, sportzalen en multifunctionele accommodaties
 - o Regeling geldelijke steun monumenten

De NCG zal beschikkende bevoegdheid dienen te hebben voor het verlenen van geldelijke steun op basis van de vastgestelde programma's, bekostiging en regelingen. Een apart bureau voert deze regelingen uit en geeft beschikkingen af. Vergelijk de oude HID's in de volkshuisvesting die de MG circulaires uitvoerden in de stads- en dorpsvernieuwing. Omvang afhankelijk van (gebruik van de)regelingen.

7. Bureau Planning en Control, POI, Inkoop, Facilitaire diensten
8. Bureau onderzoek en opleidingen
9. Directiesecretariaat Directeur Groningen

8 Profielen directeuren Den Haag en Groningen

Zodra de NCG is benoemd zal de werving en selectie moeten starten voor beide directeuren. Deze zullen de opdracht moeten krijgen op basis van de voorlopige organisatieontwerp hun directies op te bouwen zodat op 1 september 2015 de basis organisatie staat van de helft van beoogde omvang om dan tijdens de leerperiode verder op te bouwen naar de dan preciezer gedefinieerde maximale omvang. De NCG met beide directeuren zouden elkaar moeten aanvullen in profielen en competenties. De bestuurder, de raadgever en diplomaat en de projectdirecteur.

Mijn voorstel is bij de werving en selectie de volgende tekst te hanteren:

“In het aanvullend akkoord over de aanpak van het aardbevingsgebied Groningen van 9 februari 2015 hebben de overheden besloten tot het opzetten van een Overheidsdienst Groningen (OG). De dienst valt onder rijksverantwoordelijkheid en zal worden geleid door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De dienst werkt op basis van een meerjarig programma “Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2015 - 2025” met een door het parlement vastgestelde meerjarige begroting. Dit programma is nog in ontwikkeling. De dienst sluit daarbij aan op tal van plannen die in de regio met veel draagvlak zijn gemaakt en wil die versnellen, verbreden en intensiveren door ze te voorzien van, sturing en samenhang en toereikende middelen. De OG kan getypeerd worden als een publieke regioorganisatie. Als missie voor OG is geformuleerd:

“De OG reguleert, regisseert en faciliteert in dialoog met alle maatschappelijke stakeholders een duurzame versterking en vernieuwing van het aardbevingsgebied opdat deze regio weer veilig en sterker dan ooit een nieuwe balans vindt tussen gaswinning en een versterkte gebiedsidentiteit met nieuwe economische kansen en een leefbare en aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving.”

De NCG zal worden ondersteund vanuit een Haagse directie en een regionale directie. De taken, bevoegdheden en verantwoordingsverplichtingen van beide directies zijn uitgewerkt in het voorgenomen organisatiebesluit. De omvang van beide directies is bij de start per 1 september 2015 vooralsnog gesteld op respectievelijk 20 en 60 fte. en zal in 20-3 jaar daarna groeien naar de maximale omvang afhankelijk van de in die periode opgedane ervaringen en inzichten.

De NCG zoekt voor deze beide directies een directeur.

DIRECTEUR DEN HAAG

- *Dagelijkse leiding van het Haagse bureau van de OG en de opbouw van een op zijn taak berekend bureau;*
- *Opstellen adviezen ten behoeve van de onderraad van de Ministerraad en kabinet met de daaraan verbonden coördinatie en afstemming met de betrokken departementen gericht op versnelling, verbreding en intensivering van de inspanningen;*
- *Vorbereiding van TK stukken over wetgeving en wetswijzigingen, programma, begroting en regelingen en behandeling TK vragen;*
- *Aansturen van onderzoek en opleidingen op nationaal niveau en bevorderen innovatie in samenhang met de aardbevingsproblematiek;*
- *Bevorderen van maatschappelijk en politiek draagvlak voor een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen en het onderhouden van de daarmee verbonden contacten en vertegenwoordigingen*

PROFIEL/COMPETENTIES

- *Zeer ervaren overheidsmanager en strategisch bestuursadviseur;*
- *Pionier, met ervaring in het opzetten van nieuwe onderdelen van de overheidsdienst;*
- *Overzicht en overzicht over zeer complexe dossiers met grote urgentie, veel onzekerheden en politieke gevoeligheid. Weet anderen mee te krijgen in een effectieve aanpak van deze grote opgave;*
- *Verbindende persoonlijkheid met het nodige inlevings vermogen in de omstandigheden van de Groningse burgers en bestuurders;*
- *Academische opleiding en goed analytisch vermogen;*
- *Uitstekende communicatieve vaardigheden in woord en geschrift;*
- *Kennis en ervaring met ruimtelijke vraagstukken is wenselijk;*

DIRECTEUR GRONINGEN

- *Dagelijkse leiding van het Groningse bureau en de opbouw van een op zijn taak berekend bureau dat burgers, ondernemers, maatschappelijke instellingen en bestuurders in de regio adequaat ondersteunt;*
- *Opstellen en actualiseren van een in de regio gedragen meerjarig programma waarin de aanpak van de 3-slag wordt gekoppeld aan leefbaarheid en krimp, energietransitie, behoud en versterking cultuur historisch erfgoed en economische structuurversterking;*
- *Aangeven welke regelingen en regie nodig is om de brede aanpak van het gebied te versnellen of te intensiveren en welke regie nodig is op de aanpak door het Centrum van Veilig Wonen;*
- *Informatie en advies en begeleiding aan bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen die het heft in eigen hand nemen;*
- *Het afgeven van beschikkingen voor geldelijke steun aan initiatiefnemers die bijdragen aan de uitvoering van het programma;*
- *Faciliteren van een toereikende en op zijn taak berekende personele inzet op lokaal niveau voor onder meer gebiedsontwikkeling, bewonersbegeleiding, herhuisvesting, advies, opstellen planologisch kader;*
- *Het opzetten en opdrachtgeverschap van voorwaardenscheppende projecten;*
- *Het initiëren van flankerend beleid, aanvullende instituties dan wel Publiek-private samenwerkingsvormen die nodig zijn voor een adequate aanpak;*
- *Adviseren en ondersteunen van de regionale stuurgroep, voorbereiden besluitvorming gemeenten en provincie inzake aardbevingsdossier;*
- *Bevorderen en faciliteren van een adequate dialoog, participatie en interactie met bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen op lokaal niveau en aan de Dialoogtafel;*

- Kennisontwikkeling, bevorderen opleidingen en een adequaat arbeidsmarktbeleid om de arbeidsparticipatie te vergroten en te voorzien in de grote capaciteitstekorten;
- Bevorderen van maatschappelijk en politiek draagvlak voor een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen en het onderhouden van de daarmee verbonden contacten en vertegenwoordigingen

PROFIEL/COMPETENTIES

- Zeer ervaren projectdirecteur die heeft laten zien zeer complexe gebiedsontwikkeling in hoog tempo, met veel draagvlak en een goede beheersing te kunnen opzetten, implementeren en realiseren;
- Peoplemanager en inspirator die mensen meekrijgt in en inspireert het beste uit zichzelf te halen;
- Maatschappelijk betrokken, affiniteit met het gebied en getroffen bewoners en ondernemers;
- Planmatig, structurerende werker en doener; houd van pionieren en leren;
- Ondernemend, ziet kansen en mogelijkheden in het gebied en weet die tot wasdom te brengen;
- Goed ontwikkeld risicobewustzijn en inzicht in de mogelijkheden deze te beheersen dan wel "calculated risks" te nemen;
- Academisch denk en werkniveau, bij voorkeur met een technische achtergrond (TUD, TUE, TUT);
- Bij voorkeur woonachtig in het gebied of de bereidheid daarheen te verhuizen.

9 Nader uit te werken

Met deze notitie is nog lang niet het volledige voorgenomen organisatiebesluit en -ontwerp gemaakt. In de stukken van 5.1.2e is aangegeven wat er nog geproduceerd moet worden voor de organisatiebeschrijving en hoe de transitie kan verlopen van de tijdelijke organisatie onder leiding van twee ondersteunende kwartiermakers naar de formele organisatie.

Deze notitie wil vooral vanuit de inhoud van het werk en de opgave een indicatie geven van welke mensen voor welke taken nodig zijn om de opgaven in zijn volle breedte te kunnen oppakken en naar de bewoners ook snel voortgang zichtbaar te maken. Ik heb die geschreven vanuit mijn ervaringen in de stadsvernieuwing, de wederopbouw van Roombeek en het opzetten van tal van tijdelijke (programma) organisaties in complexe ruimtelijke opgaven zoals Leidsche Rijn en de luchthaven Twente.

Ik zou in aanvulling op alle punten in de inhoudsopgave ook nu al meer gecoördineerd werk maken van de communicatie met de burgers en het nadenken over een goede naam voor de Overheidsdienst Groningen. Ik beschouw die als een werktitel en niet als de wenselijke roepnaam van wat de overheid hier moet gaan doen. Ik heb eerder gesuggereerd PRO Groningen. (Publieke regie organisatie Groningen, tevens werkend voor Groningen en de Groningers)